

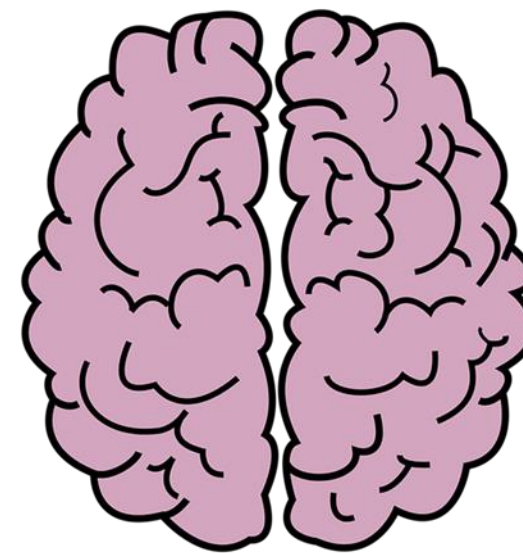
Bijeenkomst 2

Waalwijk

Taalontwikkeling



Even terugkijken



- Het bieden van prikkels die leiden tot ervaringen
- Het zorgen voor beweging
- Het voorkomen van stress: rust-reinheid-regelmaat
- Interactie!

Taalontwikkeling

Vragen van jullie



- ♥ Taalgevoelig. Wat is dat nou precies?
- ♥ Hoe kunnen we meertalige kinderen “helpen” – handvaten
- ♥ Hoe kunnen we kinderen die geen Nederlands spreken beste begeleiden?
- ♥ Hoe werkt het brein bij meertalige kinderen op het gebied van taalontwikkeling?
- ♥ Hoe gaat de sprong van taalarm naar taalrijk?
- ♥ Hoe ontdek je achterstanden?

Neurale verbindingen in het brein...



... na de
geboorte



... rond
de 3e
verjaardag

Meertalige kinderen hebben een groter risico op een taalachterstand of taalstoornis

Het leren van meerdere talen langer duurt dan het leren van een enkele taal.

Onderzoek:

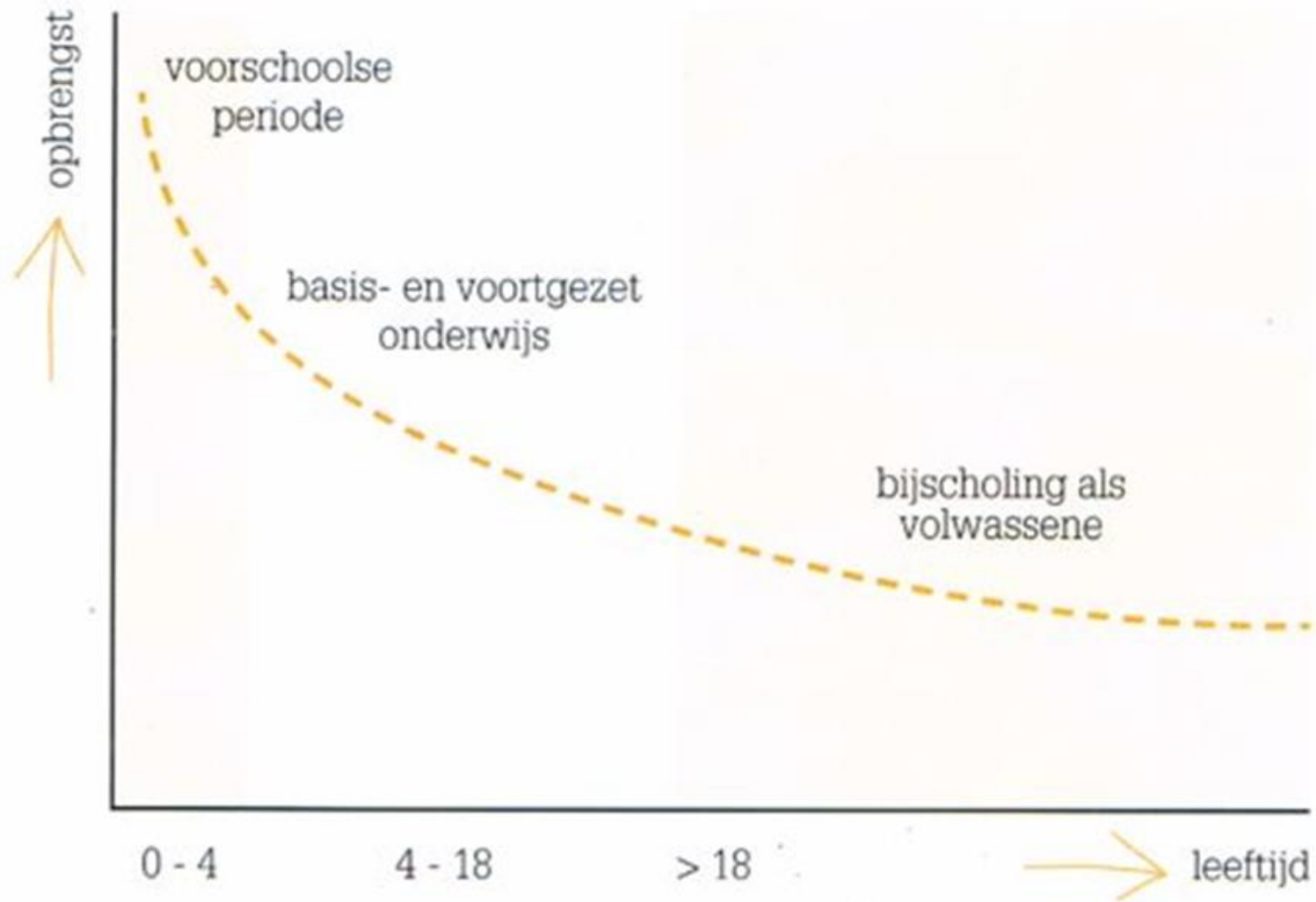
Kind haal op een gegeven moment achterstand volledig in, waarbij belangrijke mijlpalen in de taalontwikkeling op gelijkaardige momenten bereikt worden als bij eentalige kinderen.

Meertalige kinderen zijn algemeen slimmer dan kinderen die slechts één taal spreken

Niet slimmer

Meertalige kinderen een beter inzicht te hebben in hoe talen in elkaar zitten. Taalbewustzijn.

Wat levert investeren in ontwikkelingsstimulering bij verschillende leeftijdsgroepen op?



Woordenschatontwikkeling

Fasen in ontwikkeling:

Tot 1 jaar

voortalige periode (klanken en enkele woorden)

1 jaar tot 2,6 maanden

vroegtalige periode ; klanken, woorden en korte zinnen

2,6 maanden tot 6 jaar

differentiatie periode; klanken, woorden, woordvormen, lange zinnen en nadenken over taal.

6 tot 10 jaar

voltooiingsperiode; samengestelde zinnen, teksten in allerlei situaties toepassen

- 0 : klanken, grammatica, passieve woordenschat
- 1,5 : woorden
- 2 : twee-woord-zinnen
- 3 : 3-4-woord-zinnen, klein verhaaltje vertellen
- 4 : langere verhaaltjes vertellen, beter verstaanbaar
- 5 : samengestelde zinnen, goed verstaanbaar
- 6 : woordenschat van 13.000 woorden
- 20 : woordenschat van 60.000 woorden

Nederlandse taal: Ontluikende en beginnende geletterdheid - peuters (pre-fase)



Mondelinge taalvaardigheid

Woordenschat en woordgebruik

- uitbreiden van de receptieve woordenschat
- uitbreiden van productieve woordenschat
- gebruiken voornieuwe woorden in andere situaties (betekenisuitbreiding, semantiek)
- gebruiken van steeds meer verschillende en complexere woorden
- (nieuwe) woorden vormen (morfologie)

Sprekens

vloeiendheid, verstaanbaarheid en grammaticale beheersing

- uitspreken van alleklinders en medeklinkers in een woord zoals ook onbeklemtoonde lettergrepen en alle achter elkaar staande medeklinkers (bijv. 'banaan' i.p.v. 'naan', 'trap' i.p.v. 'tap')
- klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem (fonologie)
- zinnen vormen (syntaxis)
- vertellen op een begrijpelijke en verstaanbare wijze
- beschrijven van iets of iemand uit de eigen omgeving met gebruik van losse woorden of eenvoudige zinnen
- uitvoeren van eenvoudige, korte spreektaken met het doel om te amuseren of informeren (bijv. zingen van een kort eenvoudig liedje of opzeggen van een versje)

non-verbale communicatie en visuele ondersteuning

- gebruiken van gebaren en mimiek om boodschappen te ondersteunen
- vertellen aan de hand van (zelf meegenomen) materiaal

Luisteren

- ontwikkelen van verhaalbegrip
- luisteren naar en begrijpen van uitleg over activiteiten en taken
- luisteren naar en begrijpen van instructie(-s) (bijv. bij activiteiten in de groep)
- luisteren naar en begrijpen van een verhaal (eenvoudige chronologische structuur met korte zinnen) (bijv. tijdens of na het voorlezen passende prenten aanwijzen)
- luisteren naar liedjes en versjes
- luisteren naar eenvoudige voorstellingen, belevenissen van volwassene of kind
- luisteren en begrijpen van gesproken tekst op radio, tv en internet (bijv. (educatieve) series of programma's, digitale prentenboeken en luisterboeken)
- samenvatten van wat wordt verteld (bijv. in het kort een

Gesprekken voeren

- gesprekjes voeren met de leidster en/of een ander kind
- uiten van een mening en deze vergelijken met de mening van anderen
- beantwoorden van verschillende type vragen met korte taaluitingen en eventueel ondersteunt door gebaren (vraagtypen zoals aanwijsvragen; luistervragen; wie-wat-waar-vragen; keuzevragen (tussen twee dingen kiezen); voorspelvragen)
- stellen van vragen om ergens meer over te weten te komen (bijv. wie, wat, waar, waarom) of hulp te krijgen
- kennismaken met enkele gespreksregels (bijv. op de beurt wachten en naar elkaar luisteren)
- gebruiken van gebaren en mimiek om gespreksbijdragen te ondersteunen
- (spontaan) reageren op een ander kind of de leidster (bijv. door iets over zichzelf te vertellen)

Aanvankelijk lezen

Leesplezier

- ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving
- meeleven met prentenboeken (leesbeleving)
- genieten van voorgelezen versjes, gedichtjes, rijmpjes of verhalen

Oriëntatie op verhaal en tekst

- bladeren door (prenten-)boeken
- ontdekken dat illustraties ook een verhaal vormen (begrijpend luisteren)
- herkennen van (bekende) veelvoorkomende pictogrammen (bijv. handen wassen)
- herkennen van verschillende vormen van schriftelijke communicatie uit de eigen leefwereld (bijv. sturen en ontvangen van berichten zoals met Whatsapp)
- (mondeling) reageren op 'tekst' met blij van herkenning, waardering en eigen mening
- ontdekken dat er verschillende soorten schriftelijke bronnen zijn

Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe

- spelen met klanken (fonemen) en symbolen
- bewust worden van klanken in woorden
- spelen van spelletjes rond taal (woord- en klankspelletjes)
- ontdekken van relaties tussen klanken en letters in een speelse context (alfabetisch principe)
- ervaringen opdoen in rijmen
- herkennen van symbolen

Aanvankelijk schrijven

Oriëntatie op geschreven taal

- interesse tonen in geschreven taal
- ontdekken dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen
- ervaren dat tekenen en tekens mogelijkheden beiden tot communicatie
- naschrijven, stempelen of typen van letters en woorden (bijv. eigen naam, logo's, merknamen, namen van producten)
- spelen met letters en woorden (versieren en kleuren van letters en woorden)
- verschil ontdekken tussen 'schrijven' en 'lezen'
- verkennen van schrijven (krabbels) (bijv. eigen naam, bij tekeningen of eigengemaakte boodschappenlijstjes) – vooral via tekenen, krabbelen, letterachtige vormen, letter-/tekenreeksen

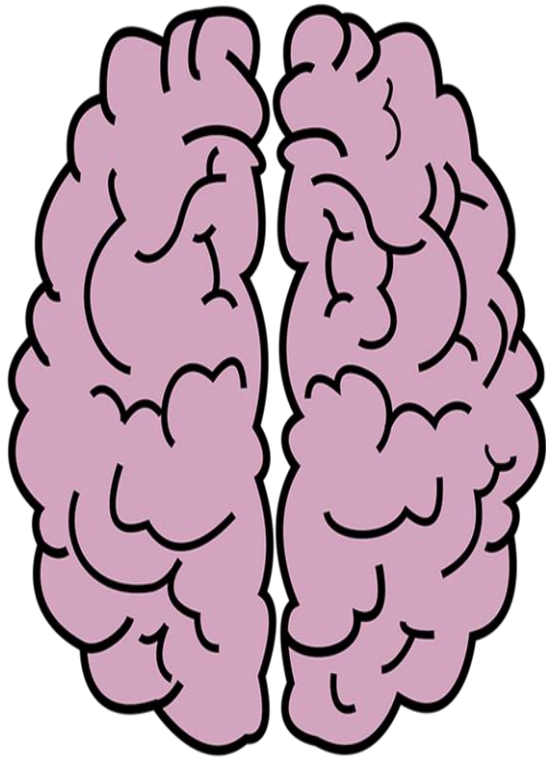
Taalbeschouwing

- op speelse wijze bezig zijn met taal
- bewust worden van het eigen taalgebruik
- bewust worden dat je over taal kunt praten

Taalbeschouwing



Taalaanbod De leeromgeving



Eerste taalomgeving:

Kinderen leren taal in een (taal)stimulerende omgeving, waarin ze aangemoedigd worden om te praten en te ontdekken en waar veel interactie mogelijk is met volwassenen.

Thuis

Tweede taalomgeving:

Andere kinderen

Mogelijkheid tot spelsituaties en materialen
“afkijken”

Derde taalomgeving :

Contact met de pedagogisch medewerker / leerkracht

Hoe is dat in Voorschool/Vroegschool?

Tweede taalomgeving:

Andere kinderen

Mogelijkheid tot spelsituaties en materialen

“afkijken”

Derde taalomgeving :

Contact met de pedagogisch medewerker-
leerkracht

Wat is er dan in de groep?

Wat biedt je aan?

Wat doe je als professional?

Een rijke taalomgeving is een omgeving waar
gepraat, geluisterd en gelezen wordt..

Ontwikkelaanbod

- **SPEL**
- **Routine en regels**
- **Speelleeromgeving
(Hoeken, Ontwikkelingsmaterialen, Binnen&Buiten)**
- **Gepland aanbod en activiteiten
(Begeleide en geleide activiteiten)**



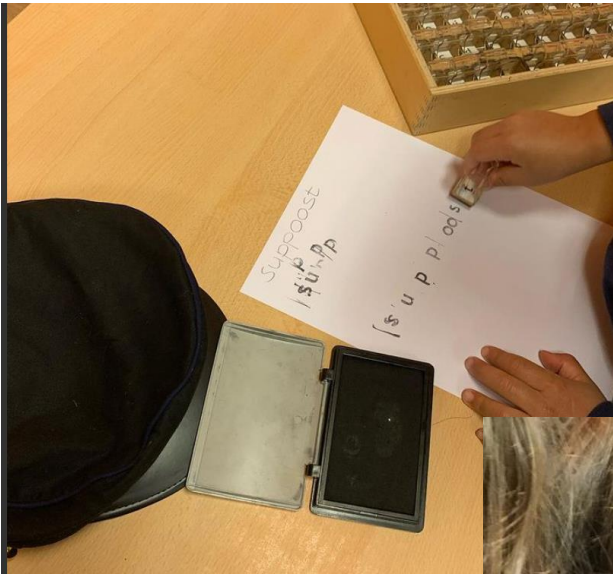
Taal aanbod / omgeving



Spelverteltafel



Betekenisvolle leesschrijfactiviteiten





Spelhoeken

Alfabetisch principe

Lettermuur

Stempels

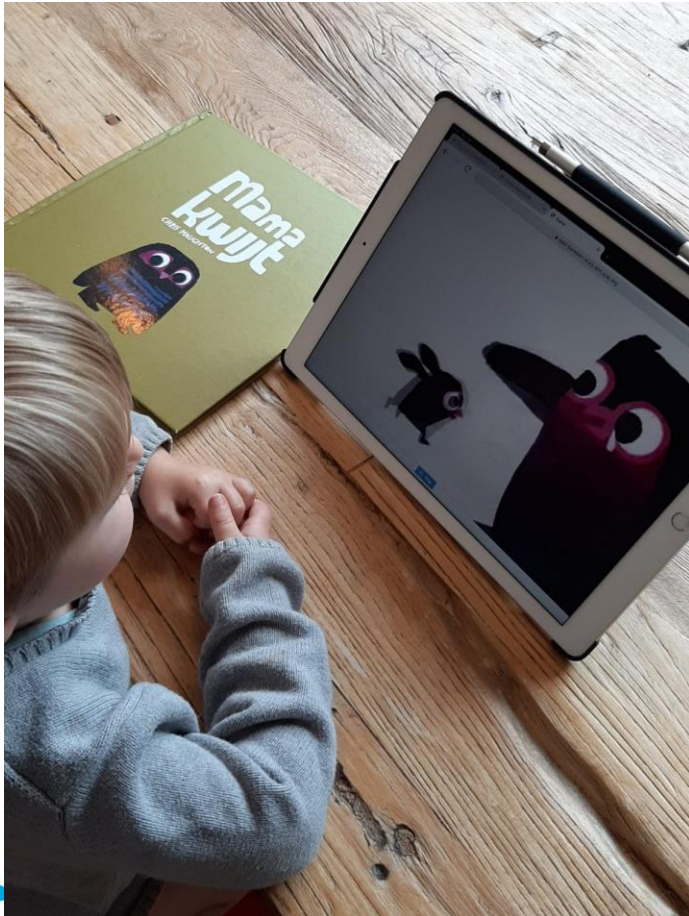
Taalpoppen





Verschillende soorten Boeken



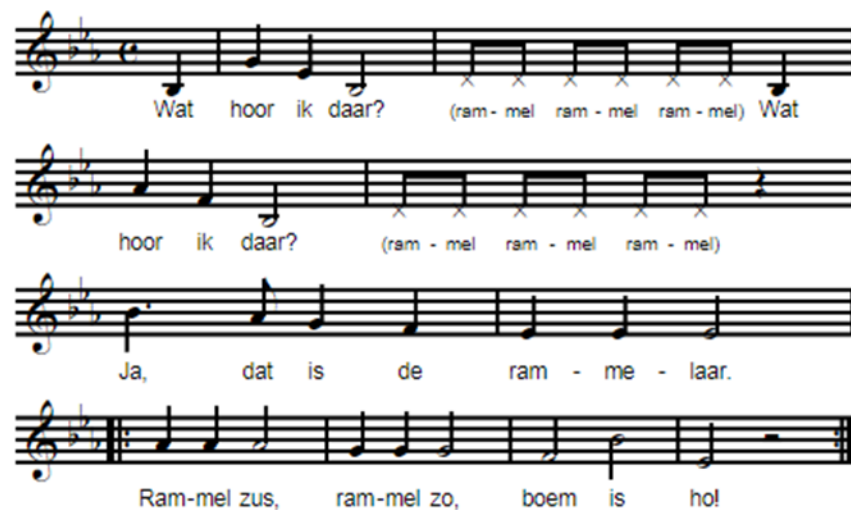


Begrijpend luisteren

Digitaal prentenboek
Gesproken prentenboek
Luisterspelletjes

Rammelaar

M. Eichelstein



Wat hoor ik daar? (ram - mel ram - mel ram - mel) Wat
hoor ik daar? (ram - mel ram - mel ram - mel)
Ja, dat is de ram - me - laar.
Ram-mel zus, ram-mel zo, boem is hol



Liedjes en Versjes



Woordenschat

Thematafel

Boeken



Taalontwikkeling de Professional

Taalontwikkeling

Taal zorgt voor interactie en dus voor breinontwikkeling!!

Bevorderen door:

- ♥ **Interactie**
- ♥ Rijk aanbod
- ♥ Verhalende context = thema

Ontwikkelingsgerichte interactie

Vaardigheden

Leerkracht



Leidster / Pedagogisch
medewerker

Spelen

Voorspelen
Spiegelend meespelen
Meespelen
Parafraseren
Betekenisonderhandeling



Vragen stellen als
“Wat nu/ Hoe/vertel”
Stapsgewijs voordoen
Hardop denken stimuleren

Samen vatten
Beurt doorspelen
Hardop denken stimuleren
Verrijken van spel door probleem
Handelingen voordoen

Aan elkaar uit laten leggen
Eigen ervaring inbrengen
Uitdagende taal bieden

Uitleggen
Hardop denkproces verwoorden
Uitbreiden van geleerde

Open en gevarieerde vragen stellen
Feedback geven

Zichzelf verwoorden

Ontwikkelingsgerichte Interactie Vaardigheden




Samen leren

Lkr: Hoe kan het dat de stenen nu niet omvallen?



“Doordat je klei hebt toegevoegd...
Blijven ze op elkaar zitten?”

